

EXPOSICIÓ PERMANENT *L'EXILI CULTURAL CATALÀ DE 1939*

I.- Característiques generals

El projecte de realitzar una exposició permanent sobre l'exili cultural català al municipi d'Agullana arrenca del 2010, quan es va presentar un primer document elaborat per Enric Pujol (comissari) i Marcel Dalmau (dissenyador i escenògraf). Des d'un primer moment va comptar amb el suport de l'Ajuntament i finalment va ser possible, gràcies a l'interès municipal i a un ajut del Fons europeu de desenvolupament regional (FEDER)

Les raons per tal d'ubicar-lo al municipi d'Agullana són òbvies, ja que fou un dels punts més emblemàtics del gran èxode republicà del 1939.

L'existència del Museu Memorial de l'Exili (MUME) al municipi veí de La Jonquera i la coincidència temàtica i d'objectius ha fet possible un conveni de col·laboració i assessorament que ha afavorit les dues parts.

L'objectiu bàsic ha estat el de crear un espai d'exposició permanent que esdevingui un referent per al conjunt català. De tal manera que aquesta instal·lació cultural es converteixi en element de desenvolupament per a la població.

L'exposició permanent ocupa tota la primera planta d'un edifici situat en el lloc més cèntric de la població, la Plaça Major, davant de l'església.

El destinatari principal de la mostra és "el gran públic", ja que el que es pretén és donar a conèixer la importància i transcendència de l'exili cultural al màxim de gent possible. Tanmateix, el centre posseeix un doble nivell de lectura: elemental i més especialitzat, segons l'interès de cadascú.

II. -L'exposició

El nou espai d'exposició disposa de diferents recursos, des de documents d'època fins a mitjans audiovisuals, per donar una visió general que sigui summament atractiva i assequible per al gran públic.

En aquest sentit, cal remarcar les tres filmacions fetes pel realitzador Gerard Bagué, centrades en tres qüestions fonamentals. La primera, *L'exili cultural català de 1939*, recull l'opinió de diferents especialistes sobre la importància i les característiques que tingué. La segona, *L'exili literari*, és una petita antologia de textos escollits dels escriptors més importats que es veu complementada per les fotografies de Georges Bartolí i Sandra Genís. La tercera, *Art exiliat*, és un repàs dels artistes plàstics catalans que millor van recollir, en la pròpia obra, l'experiència de l'exili (J. Franch Clapers, J. Subirats, Josep Bartolí, Carles Fontserè, Josep Renau, Helios Gómez, Joaquim Vicens Gironella, Virgili Batlle, Joan Jordà...)

També s'ha tingut en compte la mirada que diferents artistes actuals han tingut de l'exili i per això s'han integrat a l'exposició obres d'Isabel Banal, Sandra Genís, Georges Bartolí, Alfred Mauve, Joan Barbarà i Miquel Duran.

Un primer espai introductorí permet que el públic, des del moment que puja l'escala, ja es trobi immers en la temàtica que ens ocupa. Hi trobem una potent imatge estreta d'una portada de la revista *Ressorgiment* (obra de Francesc Domingo) a la paret frontal i la reproducció de diferents portades de llibres editats a l'exili en les parts laterals (extretes de la Biblioteca del Port de la Selva. Fons Hipòlit Nadal Mallol). Un cop pujada l'escala, una gran vitrina amb armes d'època, vol evidenciar que fou la cultura la que, un cop acabada la guerra, es convertí en la gran eina de resistència, en detriment de les armes.

El replà de l'escala és un espai dedicat al territori que acull l'exposició. Un mapa de banda i banda de l'Albera mostra les principals poblacions que van tenir a veure amb l'esdeveniment. A la vitrina, es dedica una atenció especial al Mas Perxés, amb una foto d'Alfred Mauve i testimonis d'escriptors rellevants. Una instal·lació de les escultures d'Isabel Banal completa el conjunt.

Només d'entrar a la sala central, ens trobem en l'àmbit *Un exili fructífer*, on els plafons expliquen les principals etapes de l'exili cultural. Les frases de la part alta de la paret (que també es troben a la resta d'àmbits), serveixen de reforç. En la primera pantalla que trobem s'hi pot veure la gravació dedicada a les característiques generals. A les vitrines, hi ha exemplars originals de les principals publicacions de l'exili

Tot seguit, a mà esquerra, entrem en un àmbit dedicat a l'ensenyament, les ciències socials i el pensament, en el qual també per mitjà dels plafons informatius, les frases seleccionades i la rica documentació de les vitrines s'explica la importància de l'exili en aquests sectors. Una atenció especial es fa a l'àmbit educatiu. No en va, la renovació i catalanització de tots els nivells educatius fou una de les realitzacions més brillants de l'etapa republicana. Per sort, molts mestres, professors, filòsofs, historiadors, geògrafs, metges, intel·lectuals... van poder fer aportacions decisives als països que els acolliren.

L'àmbit final, dedicat a les arts i les lletres, dedica una part important a la literatura d'exili, que comptà amb autors/es i obres de primeríssima línia (Pompeu Fabra, Josep Carner, Carles Riba, Mercè Rodoreda, Joan Oliver, J. Amat-Piniella, Bladé Desumvila, Xavier Benguerel...). En el monitor de l'entrada s'hi mostra la gravació antològica que hem esmentat al principi. En els plafons i vitrines s'ha procurat mostrar l'excel·lent maridatge que va existir entre escriptors i artistes plàstics.

En la gran pantalla de la paret del fons de la sala s'hi projecta la tercera de les gravacions realitzades, la dedicada a l'art exiliat. En la paret del costat, en vitrina, hi ha dibuixos originals de Josep Narro, Molné i Guasp. En un espai cantoner de la sala hi ha un petit apartat dedicat a la música, on despunta la figura de Pau Casals.

Enric Pujol